

[Hartvig Frisch.]

Staten ejer, en Lønningsfond og en Pensionsbyrde og dermed et økonomisk Problem, som gør, at man ikke kan skære Knuden over. Det er ikke, fordi jeg yderligere vil drage en Sammenligning mellem Statskirkens Præster og Tjenerne i Kunstens nationale Tempel, men det er dog snurrit nok at se f. Eks. for Lønningernes Vedkommende, hvordan Skuespillernes Feu og Præsternes Offer opgives omtrent samtidig, eller f. Eks. hvorledes Sognebaandsløsning, Oprettelse af Valgmenigheder og Frimenigheder samt borgerligt Ægteskab og Begravelse har sit Modstykke i den Lov, som Edvard Brandes i 1889 fik gennemført om fri Teaterdrift — den blev for Resten kun gennemført ved at blive koblet sammen med en Lov om Hundehold, som passede de høje Herrer i Landstinget bedre —, og hvorved Nationalteatrets Enebred endelig sprængtes, saaledes at de private Teatre i det hele taget kunde faa Lov til at opføre Skuespil.

Men der er een stor Forskel paa disse to enevældige Institutioner, nemlig den, at man aldrig har talt om Kirkens Underskud, for det første vel, fordi det kun var til Kunstens Tempel, der blev taget Entré, og for det andet, fordi Statskirkens Gudstjenester havde sine Tilhørere over alle de danske Lande og Øer. Hvis nemlig det kongelige Teater ligesom den gamle Thespiskærre havde været ambulante, vilde der sikkert aldrig være kommet den Skarphed i Debatten. Det kan jo nemlig ikke helt nægtes, at der er en Skævhed i, at fordi den enevældige Konges Residens var her i København, skal nu en Mand f. Eks. paa en af Øerne i Smaalandshavet være med til at betale en Scene, hvis ophøjede Forestillinger han aldrig ser. Det var det, Tscherning en Gang gav et kraftigt Udtryk for, da han i Anledning af en Bevilling til Odense Teater udtalte:

„Kan Odense og hele Fyen med Odense ikke holde et Teater til sin Fornøjelse og Lyst, saa lad Odense andrage paa, at den Sum, som bliver givet til Teatret her i Byen“ — altsaa København — „som jo skal være et Nationalteater, deles ud til samtlige Byer i hele Landet, og lad saa hver By i hele Landet holde sit eget Teater.“

Alle Tschernings Indlæg i Teaterspørgsmaalet er for Resten interessante, fordi de er typiske for hele den liberalistiske Lære. Og der er det mærkelige ved det, at det kongelige Teater modstod denne liberalistiske Blæst gennem de mange Aar, hvor

ellers saa mange andre Ting blev fejtet ud af Liberalismen. Jeg vil henstille til det ærede Medlem af Retsstatsanarkistpartiet — som jeg i Dag hører, Retsstatspartiet skal kaldes — Hr. Axel Dam at læse nogle af Tschernings Indlæg, for de er uhyre interessante, og de vil ogsaa kunne lære det ærede Medlem, i hvilken Tid han selv egentlig hører hjemme, og i hvor høj Grad Tiden i øvrigt er løbet fra ham.

Det er nemlig noget af det interessante ved hele Problemet det kongelige Teater, at i Kraft af de før nævnte nationale Følelser har dette Rudiment ligget i Læ for den Liberalismens Blæst, der ellers, som jeg sagde før, har fejtet ud. Men det er derved naaet ned til vor Tid, hvor Tendensen er en helt anden, nemlig social, og det egentlige Spørgsmaal forekommer mig nu at være, hvorledes denne Anstalt kan ordnes paa en socialt tilfredsstillende Maade. Det gamle Stridsspørgsmaal København og Landet er jo faktisk ude af Verden efter Venstres Gennemførelse af Loven om Dobbeltscenen. Fikseringen af Statens Tilskud til en bestemt lavere Sum end det hidtilværende er dermed ogsaa bragt paa det tørre, fordi der nu er en haandgribelig Mulighed for bedre Udnyttelse af de forhaandenværende Kræfter og dermed for større Indtægter.

Det foreliggende Forslag om Oprettelse af en selvejende Institution „Dobbeltscenen“ har efter min Mening alle Betingelser for endelig at sætte Punktum for Rigsdagsdebatterne om „Vattet til de forlorne Lægge“. Jeg tror, den højtærede Undervisningsminister her har fundet en Form, der ogsaa paa mange andre Omraader vil blive Fremtidens Form, det, man kunde kalde Statskartellets Form. For saa vidt er dette Lovforslag et meget smukt Eksempel paa, at et Rudiment fra Enevælden, omtumlet af Liberalismens hele Storm, nu kan styres ind i en sikker og rolig Driftsform, der forener Statseje med personligt Initiativ. Men kan selve Kunstarterne nu ogsaa følge med og klare Pynten nu i Tale- og Tonefilmens Dage? Efter hvad jeg i Dag har hørt af Forherligelser, som hæver sig op til høje Toner, vil jeg ganske ærligt spørge: Er det ikke for mange af os som et levende Panoptikon fra Enevældens Dage med Divertissement og Plaisir? Ja, og Fremtiden kan naturligvis ingen af os spaa. Indenfor den 5-aarige Periode — og det er den, vi her lovgiver for — vil der ingen væsentlige Ændringer kunne ske, og her behøver intet særligt Skøn at ansættes, men paa langt Sigt staar og falder det med, om det, der ydes paa Dobbeltscenen, er virkelige Kunst-